

Sygn. akt *IX C 145/16*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2016 roku

Sąd Rejonowy w Słupsku IX Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Elżbieta Sawko

Protokolant: Tomasz Bajek

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2016 roku

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. S.**

przeciwko **(...) S.A. w S.**

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego **(...) S.A. w S.** na rzecz powódki **A. S.** kwotę **3.725,80** (trzy tysiące siedemset dwadzieścia pięć 80/100) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 28 grudnia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku i z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty.
2. Zasądza od pozwanego **(...) S.A. w S.** na rzecz powódki **A. S.** kwotę 1.413,00 (jeden tysiąc czterysta trzynaście 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.
3. W pozostałej części powództwo oddala.

Sygn. akt *IX C 145/16*

UZASADNIENIE

Powódka A. S. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. kwoty 3.910,34 zł wraz z:

- odsetkami ustawowymi od kwoty 3.725,80 zł stanowiącej różnicę pomiędzy należnym (6.811,81 zł) a wypłaconym (3.085,97 zł) odszkodowaniem za szkodę w pojeździe powódki marki H. (...) nr rej. (...) spowodowaną kolizją drogową, do której doszło w dniu 27.11.2015r. za okres od dnia 28.12.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1.01.2016r. do dnia zapłaty;

- odsetkami ustawowymi od kwoty 184,50 zł stanowiącej wynagrodzenie rzeczoznawcy za opinię zleconą przez powódkę za okres od dnia wniesienia powództwa (2.03.2016r.) do dnia zapłaty;

- kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie żądania powódka podniosła, iż pozwany, odpowiedzialny za przedmiotową szkodę, wezwany do dopłaty brakującej części odszkodowania oraz zwrotu kosztów prywatnego rzeczoznawcy nie uczynił zadość powyższemu.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S. domagał się oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia na jego rzecz od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwany wywodził, iż zapewnił powódce faktyczną możliwość profesjonalnej naprawy jej pojazdu za kwotę wypłaconego odszkodowania tj. za kwotę 3.257,59 zł, wobec czego brak podstaw do przyjęcia wyższej szkody w pojeździe powódki. Ponadto powódka nie wykazała zasadności przeprowadzenia naprawy pojazdu przy użyciu części nowych i oryginalnych. W ocenie pozwanego występujące na rynku tzw. zamienniki dla części objętych przedmiotową szkodą nie są gorszymi częściami.

Sąd ustalił:

W dniu 27 listopada 2015 roku pojazd marki H. (...) nr rej. (...) stanowiący własność powódki uczestniczył w kolizji drogowej. Uszkodzeniu w pojeździe powódki uległy: zderzak przedni, listwa ochronna zderzaka przedniego, błotnik przedni prawy, drzwi przednie prawe, listwa drzwi przednich prawych, drzwi tylne prawe, listwa drzwi tylnych prawych, błotnik tylny prawy, folia ochronna zakola błotnika tylnego prawego, poszycie zderzaka tylnego.

bezsporne

W dacie zdarzenia pojazd sprawcy szkody objęty był ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej (OC) posiadaczy pojazdów w pozwanym towarzystwie.

bezsporne

Pozwany ustalił koszt naprawy pojazdu powódki na kwotę 3.085,97 zł i w takiej wysokości wypłacił odszkodowanie.

dowód: kalkulacja naprawy nr (...) – k. 8-13, decyzja pozwanego z 22.12.2015r. - 14

Na zlecenie powódki niezależny rzeczoznawca wyliczył szkodę w pojeździe na kwotę 6.811,81 zł. Koszt sporządzenia prywatnej opinii wyniósł 184,50 zł.

dowód: kserokopia opinii technicznej nr (...) – k. 15-24, faktura VAT nr (...) – k. 25

Powódka pismem z dnia 08 lutego 2016 roku wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 3.725,84 zł tytułem uzupełnienia odszkodowania oraz kwoty 184,50 zł tytułem zwrotu kosztów opinii rzeczoznawcy.

dowód: wezwanie z dnia 8.02.2016r. – k. 26, 27

Pozwany nie uczynił zadość powyższemu.

bezsporne

Przyjmując za podstawę zakres uszkodzeń oraz sposób ich naprawy wynikające z kalkulacji pozwanego oraz przy uwzględnieniu konieczności wymiany konieczności wymiany listwy zderzaka przedniego, błotnika przedniego prawego i drzwi przednich prawych, przy uwzględnieniu stawek na poziomie 70 złotych za roboczogodzinę za prace mechaniczno-blacharskie i 70 złotych za roboczogodzinę za prace lakiernicze, to jest stawek spełniających kryteria stawek średnich i stawek przeciętnych na rynku lokalnym, przy zastosowaniu cen części nowych oryginalnych, celowe i ekonomicznie uzasadnione koszty przywrócenia przedmiotowego pojazdu do stanu sprzed szkody wynoszą 6.289,36 złotych brutto. Natomiast przy przyjęciu stawek 90 złotych za roboczogodzinę za prace mechaniczno-blacharskie i 100 złotych za roboczogodzinę za prace lakiernicze koszty te wynoszą 6.960,94 złotych brutto. Stawka jednej roboczogodziny w zakładach mechanicznych branży motoryzacyjnej zrzeszonych w cechu (...) różnych w S. od roku 2013 kształtowała się w granicach od 70 do 140 złotych netto. Wartość pojazdu po naprawie może ulec zwiększeniu w przypadkach, gdy naprawa nadwozia lub innych zespołów pojazdu połączona jest z wymianą lub naprawą części znacznie zużytych lub skorodowanych. Brak jest podstaw dla uznania, aby wymiany lub naprawy wymagały części znacznie skorodowane lub zużyte, wobec czego zamontowanie nowych części w miejsce zniszczonych w wyniku kolizji nie spowoduje wzrostu wartości pojazdu powódki. Także zamontowanie części oryginalnych nie spowoduje takiego wzrostu. Taka kalkulacja kosztów uwzględnia jednocześnie koszty tych części, których – zgodnie

z technologią producenta pojazdu nie można montować ponownie, po ich wymontowaniu, co było niezbędne dla wykonania przedmiotowej naprawy. Nadto istniała konieczność wymiany filii błotnika tylnego prawego, a koszt z tym związany został uwzględniony przy wyliczeniu odszkodowania poprzez zrekompensowanie w normaliach.

dowód: pisemna opinia biegłego sądowego rzeczoznawcy samochodowego J. Z. – k. 70-95

Sąd zważył:

Kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu szkód komunikacyjnych regulują przepisy ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz.U.2013.392 j.t.).

Zgodnie z art. 34 ust. 1 powołanej ustawy z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są zobowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

W myśl art. 35 tej ustawy ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu

Zgodnie z art. 9 ust. 1 i 2 ustawy umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej obejmuje odpowiedzialność cywilną podmiotu objętego obowiązkiem ubezpieczenia za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym oraz wynikiłe z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (...).

Z kolei na mocy art. 13 ust. 1 ustawy zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie lub świadczenie z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego na podstawie uznania roszczenia uprawnionego z umowy ubezpieczenia w wyniku ustaleń, zawartej z nim ugody lub prawomocnego orzeczenia sądu. Odpowiedzialność ta ma swoje źródło w treści art. 415 kc w zw. z art. 436 kc i art. 822 kc.

Stosownie zaś do treści art. 361 § 1 kc zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Zasadna zatem jest konstatacja, że szkoda powstaje w chwili wypadku (kolizji) i podlega naprawieniu na podstawie art. 436 kc, a także według przesłanek określonych w trybie art. 363 § 2 kc.

W myśl art. 822 § 1 kc, przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony.

Podkreślenia wymaga, iż celem ochrony ubezpieczeniowej jest zapewnienie uprawnionemu pełnej kompensaty szkody ze strony ubezpieczyciela.

Kompensacyjna funkcja odpowiedzialności odszkodowawczej wymaga ustalenia odszkodowania w takiej wysokości, aby po pierwsze, cały uszczerbek został wyrównany, a po drugie, aby poszkodowany nie został wzbogacony.

W ocenie powódki wypłacona tytułem odszkodowania kwota nie pokrywa szkody w całości, albowiem nie odpowiada co do wysokości kalkulacyjnym kosztom naprawy wyliczonym na jej zlecenie.

Pozwany argumentował zaś, że w prawidłowy sposób wyliczył szkodę w pojeździe powódki, wskazując, że dokonana naprawa nie musi dotyczyć części nowych bądź oryginalnych części zamiennych. Z uwagi na powyższe pozwany dokonał pomniejszenia wartości używanych części pojazdu tytułem wyeksploatowania tychże części. Nadto pozwany zarzucał, że części zamienne P, PJ, PT i PC ujęte w jego kalkulacji są częściami nowymi, nieoryginalnymi, o

porównywalnej jakości do części oryginalnych. Części te objęte są gwarancją ich producenta, który jednocześnie zaświadcza, że są one tej samej jakości co komponenty, które są lub były stosowane do montażu danych pojazdów.

W tym miejscu zaznaczenia wymaga, iż zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury jedynie naprawa przy użyciu nowych, oryginalnych fabrycznie części zamiennych spełnia kryteria przywrócenia pojazdu do stanu sprzed zdarzenia zarówno pod względem technicznym, jakościowym, jak również bezpieczeństwa eksploatacyjnego, albowiem części takie są bardziej wytrzymałe i jakościowo lepsze niż większość części nieoryginalnych, a przede wszystkim posiadają gwarancję producenta co do tego, że zostały wykonane zgodnie z jego wymogami technologicznymi wpływającymi na jakość i trwałość produktu. Przywrócenie uszkodzonego pojazdu mechanicznego do stanu poprzedniego oznacza przywrócenie mu nie tylko wyglądu sprzed wypadku, ale przede wszystkim sprawności technicznej, zapewniającej bezpieczeństwo kierowcy i innych uczestników ruchu. Jeżeli naprawa przy użyciu takich części prowadzi do wzrostu wartości pojazdu, to odszkodowanie winno być obniżone o kwotę odpowiadającą temu wzrostowi. Okoliczność tę winien wszak udowodnić ubezpieczyciel.

(vide: uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r. sygn. akt III CZP 80/11).

W niniejszej sprawie pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności z tytułu przedmiotowej szkody.

Sporna pozostawała jedynie wysokość szkody poniesionej przez powódkę w związku z przedmiotowym zdarzeniem.

W myśl reguły dowodowej wyrażonej w art. 6 kc ciężar wykazania tej okoliczności spoczywał na poszkodowanej.

Zgodnie z art. 361 kc zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania, z którego szkoda wynikła (por. § 1), a ponadto obowiązany jest wyrównać straty, które poszkodowany poniósł w następstwie zdarzenia sprawczego (por. § 2).

Naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego, bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej (por. art. 363 § 1 zdanie pierwsze kc).

Odnosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy uznać należy, iż na pozwanym spoczywa obowiązek zwrotu kosztów niezbędnych do przywrócenia pojazdowi powódki wartości sprzed wypadku (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2001r. III CZP 68/01) oraz obowiązek zwrotu poniesionych przez poszkodowanego innych kosztów, o ile są one celowe i konieczne oraz pozostają w normalnym związku z przedmiotowym zdarzeniem.

Nie ulega także wątpliwości, że powódka dokonała wyboru sposobu naprawienia doznanej przez nią szkody przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Tym samym pozwany nie może skutecznie w niniejszym procesie czynić powódce zarzutu, że gdyby przystąpiła ona na jego propozycję naprawienia pojazdu za kwotę odpowiadającą przyznanemu w postępowaniu likwidacyjnym odszkodowaniu, to pozwany byłby w stanie to uczynić.

W celu ustalenia wysokości kosztów przywrócenia pojazdu powódki do stanu sprzed szkody Sąd na wniosek powódki przeprowadził dowód z opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy samochodowego. Biegły J. Z. za podstawę swoich wyliczeń przyjął zakres uszkodzeń w pojeździe powódki wynikający z kosztorysu pozwanego oraz dokumentację fotograficzną uszkodzonego samochodu. W ocenie biegłego uszkodzenia zarówno błotnika przedniego, jak i drzwi przednich są na tyle rozległe i głębokie, że wyrównanie uszkodzonych powierzchni bez szpachlowania byłoby niemożliwe. Szpachlowanie skutkuje miejscowym zgrubieniem powłoki lakierowej poza zakres grubości powłoki renowacyjnej, co implikuje wniosek, że naprawa, zamiast wymiany, tych dwóch elementów nadwozia nie przywróciłaby stanu sprzed szkody. Nadto wymiany wymagała listwa zderzaka przedniego ze względu na jej uszkodzenie.

Ponieważ biegły nie stwierdził, aby wymiany lub naprawy wymagały części znacznie skorodowane lub zużyte, do kalkulacji użyte zostały nowe części, gdyż nie spowodowało to wzrostu wartości pojazdu. Z powyższego względu biegły nie zastosował w swojej kalkulacji potrąceń cen części. W tym miejscu zaznaczenia wymaga, iż zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury jedynie naprawa przy użyciu nowych, oryginalnych fabrycznie części

zamiennych spełnia kryteria przywrócenia pojazdu do stanu sprzed zdarzenia zarówno pod względem technicznym, jakościowym, jak również bezpieczeństwa eksploatacyjnego, albowiem części takie są bardziej wytrzymałe i jakościowo lepsze niż większość części nieoryginalnych, a przede wszystkim posiadają gwarancję producenta co do tego, że zostały wykonane zgodnie z jego wymogami technologicznymi wpływającymi na jakość i trwałość produktu. Przywrócenie uszkodzonego pojazdu mechanicznego do stanu poprzedniego oznacza przywrócenie mu nie tylko wyglądu sprzed wypadku, ale przede wszystkim sprawności technicznej, zapewniającej bezpieczeństwo kierowcy i innych uczestników ruchu. Jeżeli naprawa przy użyciu takich części prowadzi do wzrostu wartości pojazdu, to odszkodowanie winno być obniżone o kwotę odpowiadającą temu wzrostowi. Okoliczność tę winien wszak udowodnić ubezpieczyciel (vide: uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r. sygn. akt III CZP 80/11).

Żadna ze stron nie kwestionowała sposobu wyliczenia kosztów naprawy uszkodzonego pojazdu. Ponadto pozwany nie wykazał, by naprawa pojazdu powódki przy użyciu części nowych i oryginalnych spowodowała wzrost wartości pojazdu powódki w stosunku do jego wartości sprzed szkody.

Reasumując Sąd ocenił przedmiotową opinię jako rzetelną i fachową, dlatego też przyjął za biegłym J. Z., iż wartość szkody w pojeździe powódki rozumiana jako równowartość niezbędnych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów przywrócenia pojazdu powódki do stanu sprzed szkody wynosi 6.960,94 zł brutto uznając za zasadne przyjęcie stawek w wysokości 90/100 zł za roboczo-godzinę w zakładach mechanicznych branży motoryzacyjnej obowiązujących na (...) rynku usług naprawczych jako stawek uśrednionych – z pisma Cech (...) załączonego do opinii wynika, że stawki kształtowały się w granicach od 70 do 140 zł netto. Wskazać przy tym należy, iż żadna ze stron nie kwestionowała przedmiotowej opinii, co dodatkowo podnosi jej walor dowodowy.

Odnosnie zaś zarzutu pozwanego, że części zamienne P, PJ, PT i PC ujęte w jego kalkulacji są częściami nowymi, nieoryginalnymi, o porównywalnej jakości do części oryginalnych oraz że objęte są one gwarancją ich producenta, który jednocześnie zaświadcza, że są one tej samej jakości co komponenty, które są lub były stosowane do montażu danych pojazdów, należy zauważyć, że zarzut ten nie został poparty żadnym dowodem. W tym zakresie tym samym twierdzenia strony pozwanej uznać należy za gołosłowne.

Ustalone w powyższy sposób odszkodowanie podlegało zmniejszeniu o kwotę dotychczas wypłaconą powódce w ramach postępowania likwidacyjnego.

Pozwany nie wykazał, by poza kwotą 3.085,97 zł, przyznał powódce dodatkowo kwotę 171,62 zł, albowiem na powyższą okoliczność nie przedłożył żadnego dokumentu, zaś strona powodowa powyższej okoliczności nie potwierdziła.

Wobec tego Sąd ustalił, że kwota należna powódce tytułem wyrównania wypłaconego odszkodowania wynosi 3.874,97 zł, przy czym powódka dochodziła z tego tytułu kwoty 3.725,80 zł i w takim zakresie powództwo zasługiwało na uwzględnienie, albowiem Sąd nie może zasądzać ponad żądanie strony (por. art. 321 § 1 kpc).

Za nieuzasadnione natomiast Sąd uznał żądanie zwrotu kosztów sporządzenia prywatnej oceny technicznej, albowiem powyższych kosztów powódka nie musiała ponosić w postępowaniu likwidacyjnym, wobec czego nie można uznać ich za koszty pozostające w ramach normalnego związku przyczynowego z uszkodzeniem samochodu.

W Uchwale 7 Sędziów z dnia 13 marca 2012 r. III CZP 75/11 Sąd Najwyższy wskazał, że uzasadnione i konieczne koszty pomocy świadczonej przez osobę mającą niezbędne kwalifikacje zawodowe, poniesione przez poszkodowanego w postępowaniu przedsądowym prowadzonym przez ubezpieczyciela, mogą w okolicznościach konkretnej sprawy stanowić szkodę majątkową podlegającą naprawieniu w ramach obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.).

Jednocześnie z uzasadnienia powołanej uchwały wynika, że chociaż zakres odszkodowania ubezpieczeniowego wyznacza obecnie art. 36 ust. 1 powołanej ustawy, nakazujący ustalenie i wypłatę odszkodowania „w granicach

odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym” i wprowadzający jedynie limit kwotowy określony przez sumę gwarancyjną, co świadczy o przyjęciu zasady pełnego odszkodowania w każdym wypadku, w którym posiadacz lub kierujący pojazdem w związku z ruchem tego pojazdu spowodują szkodę o wskazanych przez ustawodawcę konsekwencjach, to jednak skoro odpowiedzialnością objęte są także wydatki pozostające w normalnym związku ze szkodą, to należy przyjąć, że roszczenie z tego tytułu podlega weryfikacji pod kątem stwierdzenia, czy koszty te były konieczne i celowe w okolicznościach konkretnego przypadku.

Powyższe zapatrywanie Sądu Najwyższego sąd rozstrzygający niniejszą sprawę w pełni podziela i aprobuje.

W realiach sprawy niniejszej w ocenie Sądu kosztów poniesionych przez powódkę na sporządzenie prywatnej opinii rzeczoznawcy z żadnej mierze nie można uznać za wydatki konieczne i celowe w rozumieniu art. 361 § 1 kc.

Podkreślenia wymaga, iż takowy dokument z uwagi na swój charakter (dokument prywatny) nie mógł być wiążący dla strony przeciwnej, nie mógł też być traktowany jako dowód z opinii biegłego w niniejszym procesie, to zaś oznacza, że sporządzenie prywatnej opinii nie było celowe.

W tym zatem zakresie powództwo podlegało oddaleniu (punkt 3 wyroku).

Powódka domagała się także zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od dnia 28.12.2015r. do dnia zapłaty.

Zgodnie z art. 481 § 1 kc jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Termin na wypłacenie odszkodowania z tytułu wypadku komunikacyjnego co do zasady wynosi 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie (por. art. 14 ust. 1 powołanej ustawy).

W przedmiotowej sprawie pozwany przyznał odszkodowanie decyzją z dnia 22.12.2015r., wobec tego nie ulega wątpliwości, iż w okresie objętym powództwem roszczenie powódki było wymagalne - pozwany opóźniał się z jego spełnieniem.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 i 99 kpc. Powództwo zostało uwzględnione w przeważającej części, dlatego też kosztami procesu, stosownie do wyniku postępowania, Sąd obciążył w całości stronę pozwaną zasądzając od niej na rzecz powódki kwotę poniesionych przez powódkę kosztów procesu w wysokości 1.413 zł, obejmujących: opłatę sądową od pozwu – 196 zł, minimalne wynagrodzenie pełnomocnika powódki w osobie radcy prawnego – 1.200 zł ustalone na podstawie § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804) oraz opłatę skarbową od dokumentu pełnomocnictwa – 17 zł.